

COTA 04/6021

INVENTAR 132821

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București
Cota III 405 070

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C132821

Rc 190 14

I

FILOZOFIA ROTARISMULUI

• CONFERINȚĂ ȚINUTĂ CU OCAZIA CONGRESULUI
CLUBURILOR ROTARIENE

BRAȘOV, 26 SEPTEMBRIE 1932

Iubiți Rotarieni,

Înainte de toate vă rog să nu vă sperie titlul cuvântăre mele: filozofia rotarismului. De obicei „filozofie” înseamnă vorbă lungă și plicticoasă. Dar eu voi încerca să fiu cât mai puțin plicticos și sunt sigur că voi reuși să fiu cât mai scurt. Dacă pentru ceace am intenția să vă spun n'am ales un alt titlu, e pur și simplu pentru că n'am găsit un altul. Sper însă că, până la urmă, veți avea surpriza să constatați odată mai mult că eticheta nu se potrivește întotdeauna cu conținutul și mai sper, spre deosebire de ce se întâmplă de obicei în asemenea cazuri, că, de astădată, surpriza vă va fi agreabilă.

Iubiți Rotarieni, întrebarea la care îmi propun să răspund în cuvântărea mea e următoarea: care este substratul rațional și, ca să zic așa, filozofic al rotarismului? Și mai întâi: are rotarismul un substrat rațional? Dv. știți că esența rotarismului o formează ideea serviciului către alții. Din noțiunea acestui serviciu, rotarismul face axa întregii noastre vieți morale. Fie că-i vorba de ținta pe care o dăm profesiei noastre, fie că-i vorba de mobilul principal al acțiunilor noastre, de raporturile cu alții, de raporturile noastre cu autoritatea publică, sau de atitudinea noastră față de omenire, porunca rotariană este neconținut aceeași: *poartă-te astfel încât purtarea ta să fie întotdeauna de folos altora. În orice acțiune caută de armonizează-ți interesul propriu cu interesul colectiv, dar nu uita nici un moment că între egoismul tău și interesul general egoismul tău trebuie să cedeze. Pe scara valorilor morale pune în locul cel mai de sus devotamentul către aproapele și dragostea către omenire.*

Ascultând sau citind aceste reguli de conduită rotariană, nu vi se pare că le-ați mai citit sau le-ați mai auzit cândva? Desigur, ele vă amintesc timpurile de aur ale copilăriei când, cu evlavie și cu reculegere, ascultați în biserică sau citeați în cărțile de religie fraze cam ca acestea: „iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși..”; „nu face altuia ceea ce n'ai vrea să ți se facă ție”, etc. Sunt precepte și reguli de conduită pe cari oamenii le aud și le repetă de sute și mii de ani, dar vai! fără să le urmeze decât rareori. Ele au constituit întotdeauna un ideal spre care dumnezeescul din om l-a obligat pe acesta să se înalțe, dar pe care animalul din el l-a împiedecat să-l atingă.

Ei bine, întrebarea care se pune și la care voi încerca să dau un răspuns este: de ce idealul rotarian, care, după cum văzurăm, e de aceeași esență ca și idealul moral creștin, poate fi mai accesibil decât acesta? Cum va reuși adeptul modern al credinței rotariene, care nu poate spera o altă răsplată decât a propriei lui conștiințe, acolo unde n'a reușit adeptul religiei creștine, care întrevedea ca răsplată sigură a eforturilor lui viața și fericirea veșnică. Pe scurt, de ce substratul rotarismului să fie mai solid decât cel al creștinismului?

Și vedeți Dv. răspunsul la aceste întrebări trebuie neapărat să satisfacă judecata noastră, fără care credința rotariană rămâne în aer. Într'adevăr, dacă nu vom reuși a găsi pentru idealul nostru rotarian un substrat mai solid decât cel găsit pentru idealul creștin integral atunci e infinit probabil ca soarta amândurora va fi identică. Vom continua și noi a ridica idealului nostru altare la cari nimeni nu se închină dar la ușa cărora oamenii vor continua a se urî și a se sfâșia unii pe alții.

Iubiți Rotarieni, dacă reflectăm la cauzele cari au împiedicat idealul moral creștin integral să se traducă în fapt, vom găsi printre aceste cauze două mai importante. Prima e deosebirea enormă dintre exigențele idealului și cerințele imperioase ale firei umane. Creștinismul integral propovăduiește detașarea omului de toate plăcerile și bunurile vieții, de tot ce constituie satisfacerea și realizarea instinctelor lui. Din moment ce, pentru creștin, adevărata viață începe deabia după moarte, în care viață însă el nu poate intra decât desbrăcat de păcate și din moment ce toate bunurile vieții sunt tot atâtea păcate,

este evident că realizarea integrală a idealului creștin se găsește în contradicție cu nevoia imperioasă de a se manifesta a firei umane. De ce ne-am mira atunci că silințele creștinismului de a-și atinge idealul său moral rămân infructuoase? Dușmanul cu care el are să lupte nu poate fi învins, căci acest dușman este în om însuși.

A doua cauză a nerealizării idealului moral creștin mi se pare a fi fost structura însăși a societăților în mijlocul cărora el s'a propagat — societăți clădite pe tiranie de castă și de clasă, în cari raporturile de subordine economică antrenau raporturi de subjugare politică și socială, exacerbarea egoismelor individuale și, mai târziu, naționale. În aceste societăți, fie că-i vorba de societatea veche romană, fie că-i vorba de cea a evului mediu, sau de cea precapitalistă a secolelor trecute, instinctele antisociale ale omului nu numai că nu erau înfrânte, dar dimpotrivă erau exagerate la maximum. Într'un teren cum era acela al societăților de cari vorbim, teren îmbibat de ură și de sânge, cum avea să prindă și să crească floarea gingașă a altruismului și a dragostei pentru aproapele?

Din cele expuse mai sus rezultă, socot, clar, imposibilitatea de înfăptuire a idealului moral creștin integral. Din el, în adevăr, oamenii n'au adoptat până astăzi decât ceea ce nu putea să se găsească în conflict nici cu exigențele firei lor, nici cu cele ale mediului social în care ei viețuiau și anume, n'au adoptat decât formele lui de manifestare exterioară. Practicarea formelor religioase satisface, în adevăr nevoia de ideal a omenirii, dându-i iluzia înfăptuirii lui, dar în același timp îi evită neajunsurile reale ale acestei înfăptuirii.

Am văzut care a fost substratul inițial al moralei creștine. Să vedem acum care e substratul moralei rotariene. În primul loc rotarismul, fără să nege nici una din revelațiile religiilor asupra vieții viitoare, pune accentul cu toată vigoarea pe viața actuală, pe viața terestră. Principala menire a omului în această viață trebuie să fie perfecționarea lui fizică, intelectuală și morală. Rotarismul nu numai că admite, dar chiar recomandă și ajută orice acțiune care ar avea de urmare o creștere a potențialului vieții umane, a capacității omului de a se bucura de viață. În consecință, rotarismul admite o libertate cât mai mare în manifestările instinctelor și pasiunilor ome-

nești. Cu două rezerve însă, din cari una fundamentală, cu rezerva echilibrului și a armoniei dintre aceste manifestări—echilibru și armonie cerute imperios de sănătatea fizică și morală a omului și — ceeace-i mai important — cu rezerva extirpării cât mai complectă posibilă a instinctelor lui anti-sociale. Notați bine că această din urmă rezervă, departe de a diminua cantitatea de satisfacții și bucurii pe cari omul le poate gusta în viață, o mărește în adevăr, căci instinctele și pornirile antisociale sunt, după cum se știe, cele mai fecunde surse de suferință pentru om.

Prin urmare, iubiți Rotarieni, idealul și acțiunea rotariană, departe de a se găsi în contradicție cu firea omenească, se află în perfect acord cu ea. Rotarismul nu oprește, propriuzis, firea umană de cât dela ceeace ar pune-o în contrazicere cu ea însăși, căci ura, invidia, minciuna, egoismul și toate celelalte porniri antisociale, dacă n'ar fi înfrânte, ar crea mai curând sau mai târziu omului condiții de existență imposibile și în tot cazul incompatibile cu tendințele firei lui.

De altă parte, rotarismul nu se află în contrazicere nici cu tendințele sociale actuale. Evident, dacă am observa sumar și superficial evenimentele importante întâmplate dela război încoace, n'am avea multe motive să fim prea optimiști în această privință. S'ar părea că niciodată ura de rasă și de clasă, precum și egoismele naționale nu s'au arătat mai tenace, n'au luat forme mai virulente și mai amenințătoare decât în ultimii 15 ani; s'ar părea că niciodată echilibrul social și pacea lumii n'au fost mai amenințate ca astăzi. Dar să nu ne înșelăm. Să privim cu mai multă atenție și cu mai mult calm aceste evenimente și atunci ne vom convinge, că dacă unele curente de opinii, foarte importante, recunosc, își manifestă cu atâta violență pornirile egoiste și reacționare e tocmai pentru că ele întâlnesc alte curente de opinii, tot atât de importante, cari se manifestă în sens contrar. Și iată evenimentul remarcabil al epocii. *Asupra naturii raporturilor dintre indivizi ca și dintre popoare, toți oamenii nu mai sunt de acord.* Altădată era un lucru de sine înțeles că rostul individului ca și al colectivităților e să se urască și să se bată; astăzi o bună parte din omenire, și tocmai partea cea mai interesantă, crede că rostul indivizilor ca și al colectivităților e să se iubească și să trăiască în bună armonie.

Și această modificare profundă în felul de a concepe raporturile dintre oameni nu se datorește, cum s'ar părea la prima vedere, forței de pătrundere a ideilor umanitare, nu. Din nenorocire, ideile nu pătrund decât în medii cari se lasă pătrunse. Altfel cum s'ar explica că deși înțelepți am avut de când e lumea, lumea tot neînțeleaptă a rămas? Ceeace provoacă umanitarismul în interiorul națiunilor și toată mișcarea de apropiere între indivizi și între popoare, care culminează în opera dela Geneva, este ceva mult mai simplu, dar mult mai important, ceva care constituie iarăși un eveniment remarcabil al epocii: interdependența economică, politică și socială a întregii suflări omenеști de pe glob, interdependența creată de noile condiții de existență ale omenirii. În aceste condiții nimic important, nimic durabil, pe nici un teren de activitate, nu se mai poate face de un om singur; nimic important, nimic durabil, nu se mai poate face de o grupare socială sau economică singură; nimic important, nimic durabil nu se mai poate face de un popor singur și în curând nici măcar de un continent singur. Orice problemă de oarecare dimensiune, care se iscă la un popor, se transformă numaidecât în problemă internațională. Orice maladie economică și socială care apare la un popor contaminează întreg pământul.

Această strânsă, din ce în ce mai strânsă, interdependența a oamenilor a trebuit să creeze și a creat între ei anume raporturi etice. Nu se poate interdependența, strânsă colaborare și în acelaș timp război de exterminare. Ca și între membrii aceleiași familii, cași între colaboratorii aceleiași întreprinderi, lupta cot la cot, solidaritatea intereselor ca și a răspunderilor creiază, cu voie sau fără voie, legături de încredere și de simpatie reciprocă. Și cine încearcă să rupă aceste legături, să insufle neîncredere și ură între oameni, pe lângă că întreprinde o operă zadarnică, face o faptă urâtă și rea, după cum cei cari încurajează și întăresc legăturile dintre oameni și propagă printre ei sentimente de dragoste și de încredere, pe lângă că se intercalează în mersul firesc al lucrurilor, fac o faptă vrednică și bună.

Printre aceștia ne numărăm noi rotarienii. Propagând ideea serviciului, luptând împotriva instinctelor și actelor anti-sociale, spunând membrilor noștri: „purtați-vă astfel încât

faptele voastre să fie întotdeauna de folos aproapelui vostru ; căutați în orice acțiune a vă armoniza interesul propriu cu interesul colectiv, dar nu uitați că mai presus de interesul vostru stă interesul colectiv”, noi creăm ceace-i mai necesar astăzi în lume, elemente cari să grăbească realizarea celui mai sublim ideal care s'a conceput și s'a exprimat vreodată : Pace și între oameni bună învoire.

Iubiți Rotarieni, mă opresc aici. Evident, subiectul ar comporta dezvoltări mai ample, pe cari însă nu le pot întreprinde astăzi. Am ținut să precizez doar atât, că mișcarea rotariană n'are la bază numai percepțe estetice și morale, ci și un substrat de realitate sensibilă : că ea se adaptează nu numai la ritmul sufletesc al unor oameni doritori de bine, ci și la ritmul evoluției omenirii ; într'un cuvânt că idealul rotarian nu-i numai frumos, dar și realizabil.

II

MIȘCAREA ROTARIANĂ ȘI MARILE PRO-
BLEME NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

CONFERINȚĂ ȚINUTĂ CU OCAZIA CONGRESULUI
CLUBURILOR ROTARIENE

BUCUREȘTI, 10 OCTOMBRIE 1931

Iubiți Rotarieni,

Cred că puțini mă vor contrazice dacă voi afirma că niciodată n'au existat în fața omenirii atâtea semne de întrebare ca astăzi. Nimic nu pare astăzi definitiv fixat și solid așezat ; totul pare nesigur și gata să se surpe. Nesiguranța e sentimentul caracteristic al zilelor noastre. Urmările imensei catastrofe care a fost războiul mondial, necesitățile vieții și uriașele progrese ale tehnicii au născut o lungă serie de probleme, unele mai grave decât altele. Dintre aceste unele sunt atât de grave încât rezolvarea lor ne apare ca un imperativ categoric. De ea depinde mai mult decât forma actuală a societății, depinde însăși soarta civilizației omenеști.

Sunt în primul loc problemele cari interesează viața materială, problemele economice. Cum le rezolvăm? Cum rezolvăm în deosebi criza economică actuală ; criza industrială, cea agricolă, problema monetară, problema schimbului internațional, criza finanțelor publice, șomajul, etc.? Și înainte de toate este oare în puterea oamenilor rezolvarea tuturor acestor probleme? Ce trebuie să gândim despre libertatea economică considerată erii ca o condiție indispensabilă a progresului material? Ce trebuie să gândim despre economia dirijată socotită astăzi de unii ca singurul leac al crizei economice? Dirijarea economiei se poate face de însuși producătorii, ori trebuie să se recurgă la intervenția Statului? Și în acest din urmă caz, cum trebuie să se organizeze Statul pentru a putea îndeplini cu succes un asemenea rol? În sfârșit, este posibilă o înțelegere internațională și un plan de organizare internațional al economiei și în ce condițiuni? Și sub ce formă?

Sunt apoi alte probleme în legătură cu cele economice, deși de natură mai complexă : problemele politice. În ce raport stau ele cu cele dintâi? Se poate concepe o rezolvare a problemelor economice în actuala conjunctură politică, națională și internațională? Se poate imagina pace economică fără cea politică și aceasta din urmă fără desarmare? Dar desarmarea generală este ea posibilă astăzi? Și dacă da, în ce condițiuni și cu ce garanții?

Vin apoi la rând problemele sociale și înainte de toate problema problemelor : este oare forma actuală a societății compatibilă cu rezolvarea conflictelor economice și politice de astăzi? Dacă da, cu ce modificări în organizarea societății ; dacă nu, spre ce formă nouă evoluează ea? Ce trebuie să credem despre experimentul rusesc? Se poate concepe o armonizare a claselor sociale în capitalism și anume în ce condiții? Ce influență are mecanismul și ritmul actual al vieții asupra concepției morale, asupra educației, asupra familiei, a raportului dintre sexe, etc. etc.

Iată, Domnilor, numai câteva din problemele ce preocupă astăzi pe toți cari privesc conștient desfășurarea vieții moderne și mai ales pe aceia cari, prin felul ocupației lor, iau parte activă la această desfășurare.

Și 'n afară de aceste mari probleme cu caracter general, decurgând din ele sau numai în legătură cu ele, există o mulțime altele particulare fiecărei țări, fiecărei categorii sociale, fiecărei ramuri de activitate. Sunt problemele noastre de fiecare zi, cari se evidențiază prin obstacolele ce întâlnim zilnic în calea activității noastre, prin legiurile ce se fac sau nu se fac, prin dispozițiile ce se iau de autorități sau nu se iau. Aceste probleme au, de multe ori, un caracter mai acut decât cele generale pentru că sunt mai intim legate de viața noastră și mai urgente.

Să ne punem acum, Domnilor, întrebarea : cum se elaborează în zilele noastre soluțiile tuturor acestor probleme?

În teorie foarte simplu : specialiștii, sau, cum le mai zice astăzi, tehnicienii adună materialul documentar pe baza căruia întreprind studiul chestiunii. Rezultatul acestui studiu este, de obicei, un proiect, care, în urmă se supune spre deliberare

și aprobare forurilor competente. Așa se procedează la Geneva, tot așa la congresele naționale și internaționale și tot așa în fabricile de legi, cari sunt parlamentele. În teorie deci, soluția problemelor economice, politice, sociale, trebuie să fie întotdeauna rezultatul unui studiu la care colaborează competența și obiectivitatea.

Dar în practică? În practică, probabil că lucrurile se petrec altfel din moment ce cele mai multe din aceste probleme n'au vreo soluție sau n'au încă soluția bună. Specialiștii sau tehnicienii nu lipsesc, studii și rapoarte avem în abundență, de discutat se discută enorm, în presă, în întruniri, în parlamente, dar — vorba aceia — nimic nu mișcă!

De ce?

Cauza principală stă, mi se pare, în însăși complexitatea problemelor. Chestiunile economice, sociale au în general o aparență de simplitate care înșală. De câte ori nu auziți pe profani mirându-se și indignându-se că „cei în drept” nu observă ceea ce lor le sare în ochi? „Să mă lase pe mine, domnule, și să vezi d-ta cum aranjez eu chestia!” E o iluzie! Profanul se înșală. Lui i se pare chestia simplă pentru că n'o vede decât pe o față, pe fața întoarsă spre interesul lui. În realitate chestiunile economice, politice, sociale au o mulțime de fețe, cari, necesită, pentru a fi văzute, o mulțime de puncte de vedere. Și dificultatea stă aici: să *privești problema din toate punctele de vedere din care poate fi privită*. Dacă n'o privești așa nu o vezi complect și atunci, sau nu ești în stare să-i găsești soluția, sau soluția găsită nu i se potrivește. Cele mai multe din insuccesele la cari asistăm la încercările de a deslega problemele economice, politice, sociale nu au altă cauză. Cei care le încearcă nu se pot transpune în situațiile de unde aceste probleme pot fi văzute complect. Și aceasta din lipsa de adevărată competență și de adevărată obiectivitate.

Domnilor, Dv. știți prea bine, adevărata competență ca și adevărata înțelepciune nu se învață din cărți. Din cărți se pot culege teorii, cifre, descrieri de fapte, dar cum să te servești de toate acestea în rezolvarea problemelor pe care le creiază viața, numai viața încărcată de experiență te poate învăța. Și încă ea singură nu ajunge. Pentru deslegarea problemelor generale, experiența personală e necesară, dar nu su-

ficientă. Ca să fie și suficientă ea trebuie să întovărășească o virtute foarte prețioasă și din păcate, destul de rară : *obiectivitatea*. E virtutea care ajută omului să se ridice dela nivelul interesului personal, până la culmea de unde se poate întrezări interesul colectiv.

Competință deci și obiectivitate, iată ce trebuie și iată ce de multe ori lipsește forurilor unde se elaborează soluțiile marilor probleme ale zilei de azi. Și de aceea aceste probleme rămân foarte deseori fără soluții.

În adevăr, din punctul de vedere care ne interesează, forurile acestea se pot clasa în trei categorii : unele au o reală competență dar, în regula generală, sunt lipsite de obiectivitate. Exemple din această categorie sunt asociațiile și sindicatele profesionale, Camerele de Comerț și Industrie și în genere toate instituțiile menite să apere interesele profesionale sau de breaslă. Altele posedă într'un grad mai important obiectivitatea, dar de regulă, le lipsește competența : Sunt birourile și comisiunile oficiale de funcționari, sunt în genere teoreticienii ; în fine există foruri cărora le lipsește și competența și obiectivitatea : cu foarte rare excepții, parlamentele.

Acestea, mai cu seamă, prin felul cum sunt constituite, prin metoda, sau mai bine, prin lipsa de metodă cu care lucrează, prin sensibilitatea exagerată pe cari le-o dă contactul prea intim cu guvernele de o parte, cu opinia publică de alta, sunt uneori adevărate exemple de cum nu trebuie să fie o instituție pentru a fi în stare să studieze și să deslege grelele probleme ale zilei de azi. De aceia formidabila lor neputință și incoerența : legi ale căror principii se bat cap în cap, legi inaplicabile sau, ceeace-i mai rău, aplicabile dar cu rezultate just contrare celui așteptat, în sfârșit, legi cu duiumul și cari se modifică la fiecare premenire parlamentară, dacă nu la fiecare sesiune parlamentară.

Am încercat, Domnilor, să pun în paralelă problemele economice, politice și sociale, cari se impun societății actuale cu mijloacele de care această societate dispune spre a le rezolva. Ați văzut că pe cât de grave și urgente sunt problemele pe atât de puține și de imperfecte sunt mijloacele. Asta explică în bună parte intensitatea și durata excesivă a crizelor de cari suferim.

Dar scopul meu făcându-vă expunerea de față n'a fost să semnaliez această disproporție ; a fost de a vă semnală un mijloc care mie mi se pare foarte propriu, în orice caz mai propriu ca altele, pentru studierea și deslegarea acestor probleme. Mijlocul, vi-l spun imediat, sunt organizațiile noastre rotariene.

Aceste organizații, Dv. știți mai bine ca oricine, posedă cel puțin în potență, cele două condiții necesare și suficiente semnalate adinioară : competență și obiectivitate. Cu condiția ca membrii lor să fie selecționați cu îngrijire, în aceste organizații vor fi reprezentate aproape toate ramurile de activitate omească și încă prin ceace ele au mai destoinic și mai reprezentativ. Organizațiile rotariene realizează deci o foarte importantă acumulare și diversitate de experiență și competență. Diversitatea și multiplicitatea punctelor de vedere în examinarea problemelor economice, politice și sociale, pe care o găseam adinioară absolut necesare pentru deslegarea lor, este deci garantată în chip complet.

De altă parte, aceste competențe nu sunt grupate, cum se întâmplă în alte organizații, în jurul unui sistem, fie el filosofic, politic sau social. Mișcarea rotariană n'are o doctrină și cu atât mai puțin o dogmă. Această lipsă, care unora le-ar putea părea o infirmitate, în realitate asigură organizațiilor rotariene o superioritate marcată față de altele. Nimic în adevăr, nu împiedică mai mult vederea realităților și justa lor apreciere ca ochelarii unei doctrine, care cele mai de multe ori deformează realitatea și limitează orizontul.

Dar dacă mișcarea rotariană n'are o doctrină, are în schimb un spirit, care o animă și în același timp o caracterizează, *spiritul rotarian*. În liniile lui esențiale acest spirit este format dintr'un robust optimism în ce privește evoluția și destinul speței umane, din sentimentul profund al solidarității, care leagă pe oameni unii de alții și din acel al datoriei de a contribui din toate puterile la întărirea acestei solidarități — condiție indispensabilă pentru propășirea morală și materială a omenirii — din sentimentul echității cu care trebuiesc privite faptele semenilor noștri și mai ales raporturile dintre noi și ei, în sfârșit, din cea mai largă toleranță în domeniul ideilor și dintr'un adânc respect pentru adevăr.

= 132 821 =

Cu condiția ca acest spirit să existe și să fie veșnic treaz în organizațiile noastre, Dv. vedeți că el realizează și cel de al doilea element, găsit de noi indispensabil pentru rezolvarea problemelor economice, politice și sociale — obiectivitatea.

Cred, Domnilor, demonstrat, ceea ce mi-am permis să afirm în această expunere și anume că organizațiile noastre rotariene ar putea constitui cele mai perfecte laboratorii de soluții pentru marile probleme, naționale ori internaționale, ale zilei de azi.

Ar putea dacă...

Ca să explic pe acest „dacă” și totodată ca să mă apropiez de sfârșitul expunerii mele, îmi veți da voie să formulez pe scurt câteva deziderate cu privire la felul cum trebuie să se desfășoare activitatea cluburilor noastre, pentru ca ele să fie în stare a-și îndeplini aceea ce eu îndrăznesc să socot principala lor menire.

Un prim deziderat ar fi ca toți membrii acestor organizații să... — cum să spun? — *să le ia în serios*. Să nu le socoată numai ca locuri de delasare și distracție periodică, prilej de a mânca împreună odată pe săptămână și de a schimba cu această ocazie impresii asupra oamenilor și situației politice și anecdote mai mult sau mai puțin... sărate. Evident, nu stă în intenția mea să vă recomand a transforma întrunirile noastre în soboare călugărești. Mai mult ca ori unde la noi atmosfera de simpatie e necesară, iar vorba de duh binevenită. Dar... *dulce et utile!*— Să mâncăm și să râdem, dar să ne amintim că nu suntem pe lume numai ca să mâncăm și să râdem. Și, mai cu seamă, să ne amintim de principiile rotariene și de scopurile ce urmăm.

Un al doilea deziderat ar fi ca să prețuim la justa valoare posibilitățile noastre. Oamenii subțiri — și noi pretindem a fi oameni subțiri — au foarte deseori acest mare cusur de a-și subevalua forțele și posibilitățile de acțiune. Din cauza aceasta se mulțumesc a constata răul fără a i se opune. Am arătat în expunerea mea cât de importante ne sunt mijloacele. Să le mobilizăm pentru o acțiune determinată și hotărâtă și — fără să exagerăm, firește — să fim ambițioși în țelurile noastre.

Dintre aceste țeluri eu mi-am permis să vă indic unul, care, mi se pare cel mai important : este studiul metodic al marilor probleme ale zilei de azi. Atingerea acestui țel necesită însă pe lângă o voință fermă și o organizare sistematică. Această organizare, după părerea mea, ar trebui să conție următoarele elemente esențiale :

a) O colaborare strânsă a tuturor cluburilor noastre rotariene, pe baza unui program de activitate fixat în comun ;

b) Acest program ar trebui să cuprindă, pe lângă studiul problemelor mari cu caracter general, studiul problemelor particulare și urgente ale țării noastre. Bine înțeles, nu se exclude o conlucrare mai vastă între cluburi rotariene din diferite țări, pentru studierea unor probleme economice, politice ori sociale, cari le-ar fi comune .

c) Odată programul fixat se va alege de fiecare club și pentru fiecare chestiune un raportor. Acesta, pe baza materialului documentar procurat, de va fi nevoie, cu concursul cluburilor, va elabora un studiu — proiect, cuprinzând expunerea chestiunii și soluțiunile ce ea le comportă.

d) Studiul-proiect va fi supus discuției generale. Discuția va dura numărul de ședințe necesar lămuririi complete a tuturor elementelor problemei. Eventual, asupra aceleiași chestiuni se vor prezenta și supune discuțiunii și contra-proiecte.

e) Odată discuția terminată, studiul-proiect eventual amendat sau modificat, reprezentând de astădată opinia clubului întreg va fi comunicat unei comisiuni centrale formată din câte un reprezentant al fiecăruia din cluburile noastre rotariene. Sediul acestei comisiuni va fi în București.

f) Comisiunea centrală va lua în cercetare studiile-proiecte prezentate ei, le va confrunta și va încerca să le armonizeze în scopul realizării, asupra aceleiași chestii, a unui punct de vedere comun tuturor cluburilor.

Dacă acest punct de vedere comun a putut fi realizat, se va redacta proiectul definitiv, care va fi dat publicității și eventual comunicat autorităților în drept, ca o contribuție a mișcării rotariene la deslegarea problemei în discuție. Dacă nu s'a putut realiza un acord complet, chestiunea va fi înscrisă în ordinea de zi a celei mai apropiate conferințe rotariene naționale.

Iată, Domnilor, foarte pe scurt, un plan de organizare a activității cluburilor noastre, pe care am onoarea a-l supune discuției Dv. Realizarea acestui plan, cum vă puteți ușor da seama, nu reprezintă un prea important adaus la activitatea noastră obișnuită. Și astăzi se discută și se spun lucruri interesante în ședințele noastre. Planul meu își propune doar atât : să organizeze această activitate pentru ca rezultatele ei să fie cu mult mai importante și mai ales cu mult mai rodnice decât sunt ele astăzi.

III

MIȘCAREA ROTARIANĂ ȘI REALITĂȚILE
ROMÂNEȘTI

CONFERINȚĂ ȚINUTĂ CU OCAZIA CONGRESULUI
CLUBURILOR ROTARIENE

BUCUREȘTI, 21 MAI 1934

Iubiți Rotarieni,

Imi propun ca să vă întrețin câteva minute despre felul cum cred eu că ar trebui să concepem noi Românii ideea și acțiunea rotariană. Dar mai întâi, o întrebare se impune: există oare mai multe feluri de a concepe ideea și acțiunea rotariană? Oare toți rotarienii nu le concep în același fel? Nu urmăresc același țel? La această întrebare socot că se poate răspunde astfel: *da*, dacă-i vorba de idee, *nu*, dacă e vorba de acțiune, adică de aplicarea ideii pe teren.

Ideea rotariană, Domnilor, o știm cu toții, are la bază un principiu, sau, mai exact, un concept despre viață. În general oamenii au despre viață o concepție conformă cu interesele lor, adică egoistă. Ei se comportă ca și cum menirea lor pe pământ n'ar fi alta decât să guste cât mai multe plăceri, indiferent dacă pentru aceasta, alții vor avea să îndure multe dureri. Rotarianul, dimpotrivă, crede că o asemenea concepție egoistă are mari neajunsuri, dar mai ales unul important: *e incompatibilă cu o bună orânduire socială*. Fără să tăgăduiască rolul egoismului în conservarea și propășirea ființei umane, rotarianul e profund convins de nocivitatea excesului de egoism în conservarea și propășirea societății umane. De aceea el are despre viață o concepție altruistă. El crede că menirea omului pe pământ nu-i să se servească exclusiv pe el, ci, mai ales, să servească pe alții. Pe cei de un sânge cu el, — familia; apoi pe cei din imediata lui apropiere — concetățenii; pe cei din același neam cu el — Patria; în fine, pe toți semenii lui, dacă-i posibil, omenirea întreagă. Dar aceasta vrea să spună că ceea ce caracterizează pe rotarian este idealul social. *E rotarian acela care*

posedă un asemenea ideal, care crede în necesitatea lui și care în viața lui particulară ca și în cea publică face eforturi pentru a-l realiza. Nu-i rotarian acela care nu se gândește decât la el, nu se servește decât pe el.

Să vedem acum pe ce își întemeiază rotarianul idealul lui social. Creștinismul, cu a cărui morală rotarismul are mari asemănări, și-l întemeiază, cum se știe, pe un comandament de sus și pe credința în viața viitoare. O asemenea bază poate fi suficientă pentru acei dintre noi cari sunt religioși. Ceilalți, își vor întemeia idealul lor social pe convingerea, verificată de experiența tuturor timpurilor și mai ales a timpurilor actuale, că cele mai multe din relele de care suferă omenirea, au la rădăcină excesul de egoism și că fără un efort serios și susținut de disciplină, de înfrânare a egoismului omenesc, leac pentru tămăduirea acestor rele, nu-i. Inutil să motivez mai mult această afirmare. Simpla observare atentă a cauzelor crizelor de azi și a neputinței oamenilor de a le înlătura, ajunge.

Prin urmare, mișcarea rotariană poate fi definită ca o acțiune organizată, pe plan internațional, de înfrânare a excesului de egoism și ca o vastă școală pentru cultivarea idealului social.

Iată, iubiți rotarieni, după umila mea părere, sensul și substratul rațional al rotarismului, al scopului principal urmărit de rotarieni, care e idealul de a servi, scop pe care îl admitem cu toții și suntem unanimi în a voi să-l realizăm.

Când e vorba însă de realizarea acestui scop, de obiectivele ce-și propun diferitele organizațiuni rotariene de pe întreg pământul în vederea atingerii lui și de metodele întrebuințate de fiecare, unanimitate, după părerea mea, nu numai că nu există dar nici nu poate să existe.

În adevăr, acțiunea rotariană în fiecare țară va fi, în chip necesar, influențată de condițiile particulare fiecăreia. Dintre aceste condiții, unele sunt permanente și ca atare acționează întotdeauna în acelaș sens. Sunt cele cari derivă din situația geografică a țării respective, din natura solului și felul climatului ei, din evoluția istorică a poporului care îl locuiește, condiții cari s'au fixat în ceace noi numim temperamentul sau caracterul acelu popor. Altele sunt trecătoare, dar din cauza intensității cu care lucrează, n'au o mai mică influență. Sunt cele

cari derivă din starea lui politică, culturală, economică și socială.

Aceste împrejurări particulare nu numai creiază o atmosferă particulară în care mișcarea rotariană va avea să evolueze, dar nasc pentru fiecare organizație rotariană probleme particulare, iar problemelor comune le impun soluții particulare. Dacă mișcarea rotariană din acea țară e în adevăr o realitate și nu o simplă imitație după ce există aiurea, și nu o simplă formă goală de conținut, îi va fi imposibil să nu-și potrivească acțiunea la condițiunile particulare ale mediului în care ființează, îi va fi imposibil să se desintereseze de nevoile și aspirațiile poporului din care face parte ; îi va fi, cu alte cuvinte, imposibil *ca păstrând caracterul internațional, să nu devie o mișcare națională.*

Iată pentru ce mișcarea rotariană din lumea întreagă, *unitară ca scop final, va trebui în chip necesar să fie diversă în acțiune, fie că-i vorba de acțiunea individuală a membrilor cari o compun, fie că-i vorba de acțiunea organizării însăși.*

Acestea zise, să încercăm acum a arăta cum concepe și cum ar trebui să conceapă organizațiile noastre acțiunea rotariană în cadrul natural în care li-e dat să lucreze, adică în cadrul realităților românești.

Dintre aceste realități trei mi se par dominante și numai de ele voiu avea să mă ocup în cele ce urmează :

O primă realitate, care se impune atențiunii noastre, este felul cum e constituit însuși poporul din care facem parte : o puternică majoritate românească în mijlocul căreia sălășluiesc totuși însemnate minorități. Fiecare din acestea își are individualitatea și tradiția ei, deosebite de individualitatea și tradiția majorității.

Or, o apropiere cât mai complectă, o sudură chiar, a elementelor minoritare la trunchiul poporului românesc este absolut necesară atât minorităților pentru care ea este o condiție esențială de propășire economică și culturală, cât și majorității, care numai formând bloc cu minoritățile va putea rezista în cele mai bune condiții primejdiilor de tot soiul și-și va putea urmări în liniște destinele sale. Dar, este evident că sudura complectă a elementelor minoritare la trunchiul poporului ro-

mănesc nu se poate face într'o zi și că ea necesită neapărat o ambianță favorabilă.

Problema care se pune e tocmai realizarea acestei am-
bianțe, care după părerea mea nu poate fi formată decât din
deplină sinceritate, înțelegere reciprocă și largă îngăduință.

Mișcarea noastră rotariană, credincioasă scopului ei prin-
cipal, a abordat încă dela început această delicată problemă și
are conștiință de a fi contribuit și de a contribui puternic la
rezolvarea ei. Cu simpla condiție a unei depline loialități, ele-
mentele minoritare au găsit întotdeauna, în cluburile noastre,
atmosfera celei mai calde simpatii. În această atmosferă de
simpatie ele au ocazia să ne cunoască și să se facă cunoscute.
Ele au ocazia să-și destăinuiască nemulțumirile și aprehensiu-
nile și împreună cu noi să caute satisfacțiile și asigurările com-
patibile cu împrejurările grele prin care trecem cu toții.

De altă parte cercetarea în comun a cauzelor acestor
nemulțumiri, silințele ce ne dăm cu toții pentru satisfacerea
lor, pentru instaurarea cu un moment mai înainte a unui re-
gim de ordine morală și de prosperitate în această țară, și tot-
odată spectacolul suferinței generale, provocată de o groaznică
criză care nu se mai sfârșește, suferință suportată cu stoicism
deopotrivă de elementele minoritare ca și de majoritate, contri-
buesc poate mai mult ca orice ca minoritățile să deslușească
din ce în ce mai clar, chiar prin ceața unei propagande intere-
sate, imagina Patriei comune.

Și iată cum trebuie să conceapă mișcarea noastră ro-
tariană prima ei obligație.

O a doua obligație corespunde unei alte realități, aceasta
creată de război și de împrejurările cari i-au succedat și cari
se manifestă printr'o dezorientare generală asupra drumurilor
de urmat pentru scoaterea țării din situația dificilă de astăzi.
Fel de fel de idei, fel de fel de teorii, unele mai surprinzătoare
și mai nepotrivite ca altele, își fac drum spre realitățile vieții
noastre economice mai ales, pe calea legilor cari se votează
și a măsurilor administrative ce se impun. Dezorientarea este
provocată de panică, dar tot odată și de o lipsă de răbdare și
metodă în cercetarea problemelor zilei.

Organizațiile noastre rotariene au crezut că-și îndepli-
nesc o altă obligație, reacționând în contra panicei și contri-

buind la lămurirea problemelor, cu toate forțele de cari dispun. În cercetarea acelor probleme organizațiile noastre au pus pe lângă răbdare și metodă și alte două însușiri indispensabile găsirii bunelor soluții: competență și obiectivitate.

Altădată — și anume cu ocazia primului congres al cluburilor noastre, ținut la București acum trei ani, — mi-am permis să dezvolt aceasta temă și să fac o serie de propuneri al căror obiect era de a potenția la maximum acțiunea rotariană asupra organizării vieții noastre economice și sociale. De atunci au trecut trei ani, în care timp clubul nostru din București în special, a dezvoltat, sub raportul cercetării problemelor actuale, o activitate remarcabilă. E aceasta un merit, desigur, dar, îmi permit să cred că meritul ar fi fost mai mare dacă de această activitate ar fi putut profita cercuri mai largi din populația noastră, dacă admirabilele studii cari s'au produs aci, sau cel puțin rezultatele lor, în loc să rămâie între cartoanele arhivei noastre, ar fi fost comunicate, în chipul cel mai potrivit, locurilor în drept. Pe această cale, sunt sigur că mișcarea noastră rotariană, care dispune de atâtea minți strălucite, de atâtea experiențe încercate, de atâtea suflete animate de cea mai curată dragoste pentru binele public — ar ajuta mai eficace decât a putut-o face până acum, la îmbunătățirea situației noastre economice și sociale.

În sfârșit, a treia realitate cu care trebuie să conteze acțiunea rotariană e criza morală.

Reacțiunea în contra scăderii nivelului moral al societății noastre e poate obligația cea mai de căpetenie și totodată cea mai urgentă a organizațiilor noastre rotariene. Toate ereziile, toate nebuniile chiar, sunt trecătoare, iar efectul lor asupra societății neînsemnat, dacă resortul moral al acesteia e solid și, dimpotrivă, chiar măsurile cele mai înțelepte nu ajută la nimic dacă acest resort e stricat. Și cine ar putea tăgădui că, din nenorocire, resortul moral în anumite straturi sociale la noi, ca și aiurea, de altfel, este serios slăbit.

Care trebuie să fie acțiunea organizațiilor noastre rotariene în această privință?

În primul loc e nevoie de o extrem de serioasă acțiune în interiorul chiar al organizațiilor noastre. Sub acest raport, și când e vorba de menținerea sus, cât mai sus posibil, a nive-

lului moral în cluburile noastre — nu ni-i îngăduită nici o concesie. Nimic să nu ne tenteze, nici situațiile înalte, nici influențele mari, nici talentele strălucite, dacă cei cari le posedă nu aduc cu ei aici o desăvârșită corectitudine în viața lor particulară ca și în cea publică, *Numai îmbrăcând organizațiile noastre în haina celei mai necontestate purități morale le vom da acel prestigiu, fără care nici o înrăurire serioasă asupra societății nu-i posibilă.*

În al doilea loc ași emite părerea ca organizațiile noastre să nu se dezintereseze de actele de imoralitate crasă de cari pot avea cunoștință. Știu că ating aci un punct foarte delicat. Adaug însă imediat că nu stă în intenția mea să recomand transformarea cluburilor noastre în cabinete de instrucție sau în oficine de denunțare publică. Vreau să spun doar atât, că întrucât membrii cluburilor noastre ar putea împiedeca, fie prin acțiunea lor directă, fie prin relațiile lor personale, un act de persecuție sau vreo nedreptate strigătoare, să se simtă obligați a o face. Aș îndrăzni chiar să propun ca, în anumite cazuri de nedreptate evidentă membrii noștri calificați să fie însărcinați de a da asistență victimelor acestei nedreptăți.

În sfârșit, pe lângă acțiunea negativă de opunere față de curentele de imoralitate ași socoti de datoria organizațiilor noastre rotariene să întreprindă și o acțiune pozitivă de recunoaștere și de încurajare a actelor menite să ridice nivelul moral al societății. Acordarea de premii celor ce le săvârșesc, primirea lor solemnă la ședințele cluburilor noastre, îngrijirea ca actul sau gestul lor să fie cunoscut și apreciat de un public cât mai numeros, sunt tot atâtea mijloace cu care organizațiile noastre pot avea o influență fericită în această privință.

Iubiți rotarieni, dacă m'am mărginit să privesc acțiunea rotariană numai prin prizma a trei din realitățile românești, e în primul loc pentrucă, după cum vă spuneam, pe acestea le socot azi ca cele mai importante și apoi pentrucă expunerea mea trebuie să se limiteze la timpul strict ce i-a fost rezervat. E însă evident că acțiunea rotariană va trebui să fie tot așa de diversă și multiplă ca și viața însăși.

Un cuvânt numai pentru a preîntâmpina o obiecțiune posibilă. Aș putea fi întreat : nu cumva ceri prea mult dela

niște organizații formate doar din oameni, cu multă bunăvoință, desigur, dar cu multe, foarte multe treburi? Nu cumva atribui acestor organizații un rol pe care nu l-au avut în vedere poate cei cari le-au conceput? În definitiv sunt atâtea cluburi rotariene unde membrii se mulțumesc să petreacă o seară agreabilă pe săptămână și atât. De ce noi, cei din România, să ne căznim a îndrepta lumea când de-atâtea mii de ani, oamenii de pretutindeni se căznesc s'îndrepte și lumea tot strâmbă a rămas?

La aceste obiecții n'ăși avea de răspuns decât atât. Ideea rotariană reprezintă unul dintre cele mai înălțătoare idealuri omenești. Acest ideal nu-i obligatoriu pentru nimeni, se înțelege, dar e oare excesiv dacă pretindem că cei ce mărturisesc că-l au să-l și ia în serios? Și apoi încă ceva, dar acest ceva, ca să nu fiu acuzat de defetism moral, aș dori să rămâie între noi: *In chestiuni de realizări de idealuri și mai ales de idealuri sociale, trebuie să voești mult, mult de tot, ca să reușești a îndeplini ceva.*